ผลสัมฤทธิ์ทางการอบรมหลักสูตรการสุขาภิบาลอาหารของกรุงเทพมหานคร ด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-study) และการจัดอบรมในห้องอบรม (Class room) ของผู้สัมผัสอาหารในสถานที่จำหน่ายอาหาร พื้นที่กรุงเทพมหานคร

อาภาพร รุจิระเศรษฐ[1*] พรสุดา ผานุการณ์[2] สายใจ อุ่นจิตร[2] พีระยา สมชัยยานนท์[2]

Received : October 25, 2019
Revised : November 21, 2019
Accepted : December 23, 2019

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอบรมหลักสูตรการสุขาภิบาลอาหารของกรุงเทพมหานคร ด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-study) และการจัดอบรมในห้องอบรม (Class room) ของผู้สัมผัสอาหารในสถานที่จำหน่ายอาหาร พื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional survey study) กลุ่มตัวอย่างคือผู้สัมผัสอาหารในสถานที่จำหน่ายอาหารในพื้นที่ 12 เขตของกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองและกลุ่มการจัดอบรมในห้องอบรม โดยสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการอบรมระหว่างกลุ่มการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองและกลุ่มการจัดอบรมในห้องอบรมไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ : สุขาภิบาลอาหาร, หลักสูตรการสุขาภิบาลอาหาร, การจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง, การจัดอบรมในห้องอบรม, ผลสัมฤทธิ์ทางการอบรม

[1] อาจารย์ ดร. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

[2] กองสุขาภิบาลอาหาร สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร

** ผู้นิพนธ์หลัก e-mail: apaporn.ruc@rmutr.ac.th*

COMPARISON OF ACHIEVEMENT BETWEEN TRAINING CURRICULUM ON FOOD SANITATION WITH SELF-STUDY AND CLASS ROOM-STUDY ON FOOD HANDLERS IN BANGKOK AREA

Apaporn Ruchiraset[1*] Pornsuda Phanukarn[2] Saichai Unchit[2] Peeraya Somchaiyanon[2]

Abstract

This study aimed to compare an achievement between training curriculums of food sanitation with self-study and classroom on food handlers in Bangkok area by using cross-sectional survey study. Sample were food handlers of twelve districts in Bangkok area. Sample were divided into two groups, self-study and classroom, with purposive random sampling method. Data were collected using a questionnaire. Results found that an achievement between training curriculums of food sanitation with self-study and classroom was no difference statistically.

Keyword: Food Sanitation, Food Sanitation Curriculum, Self-study, Classroom-study, Curriculum achievement

[1] Lecturer Dr. Faculty of Science and Technology, Rajamangala University of Technology Rattanakosin

[2] Food Sanitation Division, Health Department, Bangkok Metropolitan Administration

** Corresponding author, e-mail: apaporn.ruc@rmutr.ac.th*

บทนำ

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงจากการจัดการเรียนรู้แบบเดิมในอดีตที่ยึดติดกับเวลา สถานที่ หรือห้องเรียนเป็นหลัก (Class room) โดยครูหรือวิทยากรเป็นผู้เป็นผู้ให้ความรู้มาเป็นแนวคิดแบบใหม่ที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ผู้เรียนเป็นผู้ค้นคว้า แสวงหาและสร้างความรู้ด้วยตนเองที่เรียนว่าการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-study) มีการศึกษาเปรียบเทียบผลของการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกันทั้งสองแบบ พงศ์ธารา วิจิตเวชไพศาล และคณะ (2553) ได้เปรียบเทียบการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านระบบออนไลน์กับการเรียนแบบรอบรู้ในชั้นเรียนของแพทย์ประจำบ้านวิสัญญีชั้นปีที่ 1 พบว่าการเรียนรู้ทั้งสองรูปแบบ เอื้อต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาการการเรียนรู้ของแพทย์ประจำบ้านใกล้เคียงกัน โดยผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อภิชนา โฆวินทะ และคณะ (2546) ที่พบว่า การให้นักศึกษาเรียนเองตามสื่อที่จัดไว้มีผลของการเรียนไม่แตกต่างจากการสอนโดยอาจารย์ และอาจนำมาใช้ทดแทนการเรียนการสอนแบบบรรยายได้ ถ้าระยะเวลาเรียนสั้น ซึ่งแตกต่างกับการศึกษาของ จงกล พูลสวัสดิ์, ศศิธร โรจนเนืองนิตย์ และจันทนา ตรีวิทยรัตน์ (2545) ในการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนระหว่างวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองและวิธีการเรียนโดยฟังบรรยาย ในวิชาปฏิบัติการกายวิภาคศาสตร์ โดยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการจัดการเรียนการสอนทั้งสองรูปแบบไม่แตกต่างกัน เบญญาภา วงศ์ประยูร (2555). ศึกษาเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากแบบการทบทวนบทเรียนที่แตกต่างกันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในกลุ่มที่ใช้การทบทวนบทเรียนด้วยตนเองและกลุ่มที่ใช้แบบการทบทวนบทเรียนด้วยการเรียนและทบทวนตนเองมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ใช้แบบการทบทวนบทเรียน

กระทรวงสาธารณสุขได้ออกกฎกระทรวงสุขลักษณะของสถานที่จำหน่ายอาหาร พ.ศ. 2561 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2561 มีผลใช้บังคับในวันที่ 16 ธันวาคม 2561 โดยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการอบรมการสุขาภิบาลอาหารได้ถูกกำหนดในหมวด 4 ข้อ 21(2) กำหนดให้ผู้ประกอบกิจการและผู้สัมผัสอาหารต้องผ่านการอบรมตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา ทั้งนี้ การดำเนินการตามข้อ 21(2) ให้ดำเนินการภายในกำหนดเวลา 2 ปี นับแต่วันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์ และวิธีการจัดการอบรมผู้ประกอบกิจการและผู้สัมผัสอาหาร พ.ศ. 2561 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2562 มีผลใช้บังคับในวันที่ 25 เมษายน 2562 ได้กำหนดวิธีการอบรมในหมวด 3 ข้อ 11 วิธีการจัดการอบรมผู้ประกอบกิจการ และผู้สัมผัสอาหาร ต้องดำเนินการ ดังนี้

(1) จัดการอบรมเต็มเวลาตามหลักสูตรที่กำหนดตามข้อ 15 หรือข้อ 16

(2) วิธีการอื่นใดนอกจากที่กำหนดในประกาศนี้ ต้องขอความเห็นชอบจากกรมอนามัย ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการ ตามที่อธิบดีกรมอนามัยประกาศกำหนด

กองสุขาภิบาลอาหาร สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ได้จัดให้มีการอบรมหลักสูตรสุขาภิบาลอาหาร 2 หลักสูตร คือ หลักสูตรการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-study) และหลักสูตรการจัดอบรมในห้องอบรม โดยหลักสูตรการจัดอบรมในห้องอบรมที่ดำเนินการในปัจจุบัน สอดคล้องกับวิธีอบรมที่กำหนดในประกาศกระทรวงฯ ข้อ (1) แต่เนื่องจากการหลักสูตรการจัดอบรมในห้องอบรม ต้องใช้งบประมาณและเวลา ซึ่งอาจเป็นข้อจำกัดและเป็นอุปสรรคในการเข้ารับการอบรมของผู้ประกอบกิจการและผู้สัมผัสอาหาร แต่หลักสูตรการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีข้อดีคือผู้สัมผัสอาหาร สามารถกำหนดวันและเวลาที่จะเข้ารับการสอบได้ กล่าวคือ

สามารถมาสอบเมื่อรู้สึกว่าตนเองพร้อม และยังไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม ดังนั้น เพื่อให้การจัดการอบรมหลักสูตรการสุขาภิบาลอาหารของกรุงเทพมหานครสอดคล้องกับวิธีการจัดการอบรมตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขดังกล่าว จึงได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอบรมหลักสูตรการสุขาภิบาลอาหารของกรุงเทพมหานคร ด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-study) และการจัดการอบรมในห้องอบรม (Class room) ของผู้สัมผัสอาหารในสถานที่จำหน่ายอาหาร พื้นที่กรุงเทพมหานคร เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาการจัดอบรมหลักสูตรการสุขาภิบาลอาหารของกรุงเทพมหานคร ให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์ และวิธีการจัดการอบรมผู้ประกอบกิจการและผู้สัมผัสอาหาร พ.ศ. 2561 ตอไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการเตรียมตัวก่อนมาสอบประเมินผลความรู้ด้านการสุขาภิบาลอาหารของผู้สัมผัสอาหารในสถานที่จำหน่ายอาหาร พื้นที่กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอบรมหลักสูตรการสุขาภิบาลอาหารของกรุงเทพมหานครด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-study) และการจัดการอบรมในห้องอบรม (Class room) ของผู้สัมผัสอาหารในสถานที่จำหน่ายอาหาร พื้นที่กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional survey study) ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการเตรียมตัวก่อนมาสอบ ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้คือ ผู้สัมผัสอาหารในสถานที่จำหน่ายอาหารในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) โดยคัดเลือกจากเขตที่มีสถานที่จำหน่ายอาหารมากกว่า 100 แห่งขึ้นไป จำนวน 12 เขต ดังนี้ สำนักงานเขตราชเทวี สำนักงานเขตวังทองหลาง สำนักงานเขตบางกะปิ สำนักงานเขตลาดกระบัง สำนักงานเขตยานนาวา สำนักงานเขตบางรัก สำนักงานเขตหลักสี่ สำนักงานเขตดอนเมือง สำนักงานเขตภาษีเจริญ สำนักงานเขตบางขุนเทียน สำนักงานเขตคลองสาน สำนักงานเขตตลิ่งชัน ในแต่ละเขตจะแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-study) และกลุ่มการจัดอบรมในห้องอบรม (Class room)

คำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณ (Bernard, 2000) และแทนค่าสูตร โดยใช้ข้อมูลจากการศึกษาของ จงกล พูลสวัสดิ์, ศศิธร โรจนเนืองนิตย์ และจันทนา ตรีวิทยรัตน์ (2545) ได้ขนาดตัวอย่างกลุ่มละ 140 คน ทั้งนี้เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อน ผู้วิจัยจึงทำการเก็บตัวอย่างกลุ่มละ 180 คน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สถิติ t-test (Independent samples test)

การพิทักษ์สิทธิ์ของตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ได้รับได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการวิจัยในคนรหัสโครงการ E007h/62EXP

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. ข้อมูลทั่วไป

การศึกษาครั้งนี้เก็บข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 639 คน แบ่งเป็นกลุ่มการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-study) 359 คน และกลุ่มการจัดอบรมในห้องอบรม (Class room) 280 คน กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ ทั้งกลุ่มการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และกลุ่มการจัดอบรมในห้องอบรม มีเพศหญิงมากกว่าเพศชายทั้งสองหลักสูตรฯ โดยกลุ่มการจัดการรู้ด้วยตนเอง มีจำนวนเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 57.7 และกลุ่มการจัดอบรมในห้องอบรม มีจำนวนเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 70 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ พบว่าในกลุ่มการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 20-29 ปี ร้อยละ 42.1 รองลงมาอายุ 30-39 ปี 26.2 ตามลำดับ โดยมีอายุเฉลี่ย 34 ปี ในกลุ่มการจัดอบรมในห้องอบรม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อายุอยู่ระหว่าง 20-29 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.1 รองลงมาอายุ 30-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.3 โดยมีอายุเฉลี่ย 37 ปี กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ของทั้งสองกลุ่ม มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุด ร้อยละ 34.3 และ 28.6 ในกลุ่มการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองและกลุ่มการจัดอบรมในห้องอบรมตามลำดับ รองลงมาคือมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 24.5 และ ร้อยละ 26.1 ในกลุ่มการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองและกลุ่มการจัดอบรมในห้องอบรมตามลำดับ หน้าที่หลักของกลุ่มการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองคือผู้ปรุงประกอบอาหาร คิดเป็นร้อยละ 23.7 รองลงมาคือ ผู้เสิร์ฟอาหาร คิดเป็นร้อยละ 22.8 หน้าที่หลักของกลุ่มการจัดอบรมในห้องอบรม คือ ทำหลายหน้าที่คิดเป็นร้อยละ 25.4 รองลงมาคือ ผู้ประกอบปรุงอาหารคิดเป็นร้อยละ 19.3 ประเภทสถานประกอบการในกลุ่มการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองส่วนใหญ่คือร้านอาหารคิดเป็นร้อยละ 50.4 รองลงมาคือห้องอาหารในโรงแรมคิดเป็นร้อยละ 31.8 ในส่วนของกลุ่มการจัดอบรมในห้องอบรม ประเภทสถานประกอบการส่วนใหญ่คือร้านอาหารคิดเป็นร้อยละ 58.6 รองลงมาคือ โรงอาหาร/ร้านอาหารในสถานศึกษาคิดเป็นร้อยละ 22.5

2. พฤติกรรมการเตรียมตัวก่อนมาสอบ

การศึกษาพบว่า กลุ่มการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่วนใหญ่มีการเตรียมตัวก่อนมาสอบคิดเป็นร้อยละ 51.0 โดยส่วนใหญ่ใช้เวลาเตรียมตัวน้อยกว่า 1 สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 65.2 โดยส่วนใหญ่ใช้เวลาอ่านหนังสือน้อยกว่า 3 วัน/สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 83.5 และใช้เวลาอ่านหนังสือน้อยกว่า 1 ชั่วโมง/วัน คิดเป็นร้อยละ 60.6 ในขณะที่กลุ่มการจัดการอบรมในห้องอบรม มีการเตรียมตัวก่อนมาสอบเพียงร้อยละ 5.0 ส่วนใหญ่ใช้เวลาในการเตรียมตัวก่อนมาสอบน้อยกว่า 1 สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 71.4 โดยใช้เวลาอ่านหนังสือน้อยกว่า 3 วัน/สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 71.4 และใช้เวลาในการอ่านหนังสือน้อยกว่า 1 ชั่วโมง/วัน คิดเป็นร้อยละ 64.3

ในด้านการค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งอื่น พบว่า กลุ่มการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เคยค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งอื่นร้อยละ 65.2 โดยแหล่งที่ทำการค้นคว้าส่วนใหญ่คือหนังสือ/ตำรา ร้อยละ 37.6 รองลงมาคือเฟซบุ๊ก (Facebook) และยูทูป (YouTube) จำนวนเท่ากัน คือร้อยละ 29.8 น้อยที่สุดคือ ไลน์ (Line) ร้อยละ 2.3 ในกลุ่มการจัดการอบรมในห้องอบรม พบว่า เคยค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งอื่นร้อยละ 50.7 โดยใช้หนังสือ/ตำราเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 25.7 รองลงมาคือยูทูป (YouTube) ร้อยละ 18.2 และน้อยที่สุดคือ ไลน์ (Line) ร้อยละ 21.4

3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอบรมหลักสูตรการสุขาภิบาลอาหารของกรุงเทพมหานคร ด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-study) และการจัดการอบรมในห้องอบรม (Class room) ของผู้สัมผัสอาหารในสถานที่จำหน่ายอาหาร พื้นที่กรุงเทพมหานคร

จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ Independent t-test พบว่า ค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการอบรมในกลุ่มการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองเท่ากับ 44.9±3.5 และกลุ่มการจัดอบรมในห้องอบรมเท่ากับ 44.5±3.7 เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยพบว่า ทั้งสองกลุ่มไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอบรมหลักสูตรการสุขาภิบาลอาหารของกรุงเทพมหานคร ระหว่างการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการจัดอบรมในห้องอบรม

หลักสูตรฯ	n	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	Sig.
การจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Study)	359	44.9	3.5	-1.32	0.187
การจัดอบรมในห้องอบรม (Classroom)	280	44.5	3.7		

ผลการศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการอบรมหลักสูตรการสุขาภิบาลอาหารของกรุงเทพมหานคร โดยใช้คะแนนการสอบประเมินผลความรู้ด้านการสุขาภิบาลอาหารของผู้สัมผัสอาหารในสถานที่จำหน่ายอาหารพื้นที่กรุงเทพมหานคร ระหว่างกลุ่มการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองและกลุ่มการจัดอบรมในห้องอบรมไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าเฉลี่ยของคะแนนสอบในกลุ่มการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (ค่าเฉลี่ย 44.9±3.5) สูงกว่ากลุ่มการจัดอบรมในห้องอบรม (44.5±3.7) เล็กน้อย จากการวิเคราะห์ผลคะแนนเปรียบเทียบทั้งสองกลุ่มแสดงให้เห็นว่า วิธีการจัดการอบรมหลักสูตรการสุขาภิบาลอาหารของกรุงเทพมหานครทั้งสองวิธี มีประสิทธิภาพที่ดีทั้งสองหลักสูตร ไม่ว่าผู้เข้ารับการสอบจะเลือกวิธีการอบรมแบบใด เมื่อพิจารณาที่ค่าเฉลี่ยของคะแนนของกลุ่มการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ที่มีค่าสูงกว่ากลุ่มการจัดอบรมในห้องอบรมเล็กน้อย อาจจะเป็นเพราะสาเหตุที่ผู้เข้ารับการสอบสามารถบริหารจัดการเวลาที่จะมาทำการสอบได้ด้วยตนเอง กล่าวคือ ผู้เข้ารับการสอบจะเข้ามาสอบเมื่อคิดว่าตนเองมีความพร้อมที่จะสอบแล้ว มีการเตรียมตัวมาอย่างดี ซึ่งสามารถเลือกวิธีการเตรียมตัวได้หลากหลาย ตามความถนัดของแต่ละคน เช่น อ่านคู่มือที่ทางกองสุขาภิบาลอาหารจัดให้ศึกษาจากแผ่นซีดี หรือแหล่งค้นคว้าอื่นๆ ตามแต่ตนเองถนัด แต่หลักสูตรการจัดอบรมในห้องอบรม ผู้เข้ารับการสอบต้องมาสอบตามวันเวลาที่ทางผู้จัดการอบรมกำหนด ซึ่งอาจจะไม่มีความพร้อมในวันนั้นๆ และระยะเวลาที่ใช้ในการอบรม (1 วัน) อาจจะทำให้ผู้เข้ารับการสอบรู้สึกอ่อนล้าจากการเรียนรู้ เมื่อเข้าสอบในช่วงเย็นของวันที่เข้ารับการอบรม อีกทั้งการมีการอภิปราย การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิทยากรกับผู้อบรม อาจก่อให้เกิดการอ่อนล้าเบื่อหน่ายต่อตัวผู้เรียนที่มีขีดจำกัด (Arredondo และ Block, 1990). นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาแสดงให้เห็นว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบในชั้นเรียนเหมาะสมกับผู้ที่มีเวลามากพอในการทำกิจกรรม ไม่เหมาะกับผู้ที่มีเวลาจำกัด (Kulik, C., Kulik, J และ Bangert-Drowns, 1990 Robinson, 1992) อีกประการหนึ่งคือผู้เข้ารับการอบรมในห้องอบรมบางท่านอาจจะต้องปิดร้านหรือหยุดงานเพื่อมาเข้ารับการอบรมและสอบ จึงอาจจะมีความกังวลในเรื่องของรายได้ที่อาจจะหายไป แต่การจัดการอบรมในห้องอบรมก็มีข้อดีคือ ผู้เข้าอบรมสามารถซักถามประเด็นที่สงสัยหรือไม่เข้าใจกับวิทยากรในห้องอบรมนั้นได้เลย ทำให้มีความเข้าใจถูกต้องมากขึ้น อีกทั้งการจัดการอบรมในห้องอบรมยังสามารถพูดคุยอภิปรายกับผู้มาเข้าร่วมอบรมได้อีก

ส่วนหนึ่ง ผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับพงศ์ธารา วิจิตเวชไพศาล และคณะ (2553) ได้เปรียบเทียบการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านระบบออนไลน์กับการเรียนแบบรอบรู้ในชั้นเรียนของแพทย์ประจำบ้านวิสัญญีชั้นปีที่ 1 พบว่าการเรียนรู้ทั้งสองรูปแบบ เอื้อต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาการการเรียนรู้ของแพทย์ประจำบ้านใกล้เคียงกัน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อภิชนา โฆวินทะ และคณะ (2546) ที่พบว่า การให้นักศึกษาเรียนเองตามสื่อที่จัดไว้มีผลของการเรียนไม่แตกต่างจากการสอนโดยอาจารย์ และอาจนำมาใช้ทดแทนการเรียนการสอนแบบบรรยายได้ ถ้าระยะเวลาเรียนสั้น การศึกษาของ จงกล พูลสวัสดิ์, ศศิธร โรจนเนืองนิตย์ และจันทนา ตรีวิทยรัตน์ (2545) ในการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนระหว่างวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองและวิธีการเรียนโดยฟังบรรยาย ในวิชาปฏิบัติการกายวิภาคศาสตร์ พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการจัดการเรียนการสอนทั้งสองรูปแบบไม่แตกต่างกัน แต่ขัดแย้งกับผลการศึกษาของ เบญญาภา วงศ์ประยูร (2555) ซึ่งได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากแบบการทบทวนบทเรียนที่แตกต่างกันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในกลุ่มที่ใช้การทบทวนบทเรียนด้วยตนเองและกลุ่มที่ใช้แบบการทบทวนบทเรียนด้วยการเรียนแตกต่างกัน โดยกลุ่มที่ใช้การทบทวนบทเรียนด้วยตนเองมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ใช้แบบการทบทวนบทเรียนด้วยการเรียน

สรุป

ผลสัมฤทธิ์ทางการอบรมหลักสูตรการสุขาภิบาลอาหารของกรุงเทพมหานคร ระหว่างการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-study) และการจัดอบรมในห้องอบรม (Classroom) ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ทั้งสองหลักสูตรฯ มีประสิทธิภาพใกล้เคียงกัน ดังนั้น การเลือกหลักสูตรในการอบรมให้กับผู้สัมผัสอาหาร ควรคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ เช่น ระยะเวลา งบประมาณ และความเหมาะสมของสถานที่ในการจัดอบรม เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ควรเพิ่มการใช้ช่องทางการให้ความรู้ในรูปแบบหนังสือ/ตำรา ยูทูป (YouTube) และเฟซบุ๊ก (Facebook) เนื่องจากเป็นแหล่งค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมที่ทั้งสองกลุ่มเลือกใช้มากที่สุด รวมถึงสามารถเป็นช่องทางในการสื่อสารระหว่างหน่วยงานของรัฐและผู้สัมผัสอาหารได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการอบรมฯ และเพิ่มการเก็บข้อมูลในกลุ่มผู้สัมผัสอาหารที่เป็นต่างชาติ เช่น พม่า ลาว เป็นต้น เนื่องจากในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร มีชาวต่างชาติเข้ามาประกอบอาชีพในร้านอาหารเป็นจำนวนมาก

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกองสุขาภิบาลอาหาร สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร และขอขอบคุณผู้อำนวยการเขตทั้ง 12 เขตที่ให้ความอนุเคราะห์ในการใช้สถานที่ในการเก็บข้อมูล รวมถึงเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่อำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

กฎกระทรวงสุขลักษณะของสถานที่จำหน่ายอาหาร พ.ศ. 2561, ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการจัดการอบรมผู้ประกอบกิจการและผู้สัมผัสอาหาร พ.ศ. 2561 ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 136, ตอนพิเศษ ที่ 23ง. [ลงวันที่ 25 มกราคม 2562].

จงกล พูลสวัสดิ์, ศศิธร โรจนเนืองนิตย์ และ จันทนา ตรีวิทยรัตน์ (2545). เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนภาคปฏิบัติการวิชากายวิภาคศาสตร์พื้นฐาน ระหว่างวิธีเรียนด้วยตนเองโดยใช้รูปถ่ายภาพพลิกกับวิธีเรียนโดยฟังบรรยาย. *วารสารเกษตรศาสตร์ (สังคม), 23*, 36-43.

เบญญาภา วงศ์ประยูร (2555). *การวิเคราะห์และเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากแบบการทบทวนบทเรียนที่ต่างกันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรมหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์, ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2537). *เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย*. กรุงเทพ ฯ: B & B.

พงศ์ธารา วิจิตเวชไพศาล และคณะ (2553). การศึกษาเปรียบเทียบการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านระบบออนไลน์กับการเรียนแบบรอบรู้ในชั้นเรียนของแพทย์ประจำบ้านวิสัญญีชั้นปีที่ 1. *วารสารศึกษาศาสตร์, 33*(4), 95-102.

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535, กฎกระทรวง สุขลักษณะของสถานที่จำหน่ายอาหาร พ.ศ.2561 ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 135, ตอนที่ 42ก. [ลงวันที่ 20 มิถุนายน 2561].

อภิชนา โฆวินทะ และคณะ (2546). การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างการเรียนด้วยตนเองกับการสอนโดยอาจารย์ในการเรียนการสอนวิชาเวชศาสตร์ฟื้นฟูสำหรับนักศึกษาแพทย์. *เวชศาสตร์ฟื้นฟูสาร, 13*(2), 49-55.

Arredondo, D., & Block, J. (1990). Recognizing the connections between thinking skills and Mastery learning. *Educational Leadership, 47*(5), 4-10

Bernard, R. (2000). *Fundamentals of biostatistics* (5th ed.). Duxbery: Thomson learning, 308.

Kulik, C., Kulik, J., & Bangert-Drowns, R. (1990). *Effectiveness of Mastery learning programs: A metaanalysis*. Review of Educational Research, 60(2), 265-306.2.

Robinson, M. (1992). Mastery learning in public schools: Some areas of restructuring. *Education, 113*(1).121-126.